Σημειώσεις για την Ειρήνη των ψευδαισθήσεων και τον Πόλεμο των συνειδήσεων (Παναγιώτης Μπούρδαλας, Καθηγητής Φυσικής, πτ. Θεολογίας)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 19 Ιανουαρίου, 2006

Συχνά αναρωτιέμαι, αν είναι ανάγκη στην σημερινή εποχή να ξεχνάμε να βάζουμε μπαταρίες στα ταλαιπωρημένα μας τηλεχειριστήρια ή να κρύβουμε τα πληκτρολόγια.. Αιτία; ***Οι άπειρες τηλε-εικόνες καταστροφής, που πέφτουν ταχύρρυθμα στα μάτια μας και μας εθίζουν στις μορφές του «κακού», ως κάτι το φυσιολογικό.***

Δεν αναφέρομαι μόνο για τα χυδαία καθημερινά τηλεοπτικά προγράμματα. Αναφέρομαι και για τα φρικιαστικά θεάματα Και όχι μόνο για τις συνεχείς φυσικές καταστροφές ή τις οδικές, αεροπορικές και ναυτιλιακές τραγωδίες.
Αλλά και για «τρομοκρατικές» ενέργειες των υπερδυνάμεων. Τη κοινωνική περιθωριοποίηση από τις πολιτικές και οικονομικές ελίτ. Την θολούρα που αποπνέουν πολλοί «πνευματικοί» ηγέτες ή οι σκληρές ιδεολογικές ομάδες.

Ραθυμία και λόγω εικονικής ζωής.

Σκοπός μου δεν είναι να ισοπεδώσω τους λόγους και τις αιτίες που τα προκαλούν. Άλλος είναι ο στόχος μου σ’ αυτό το σημείωμα. Δηλαδή,***αν κανείς πάθει ανοσία από την κατάχρηση του εικονικού κόσμου, πως μπορεί μετά να λειτουργήσει δημιουργικά στον πραγματικό;*** Δεν φτάνει αυτή η «συνήθεια» στο εικονικά φρικτό στα όρια της εξάρτησης αλλά και της «μετάλλαξης» της απλής λογικής;
Δεν χάνει κανείς από τα μάτια του πνεύματός του την ιερότητα της κτίσης, την αξία της ζωής, την σημασία του άλλου, το μυστήριο της ιστορίας;***Μπορεί κανείς στ’ αλήθεια να φωνάξει «ποτέ πια πόλεμος» από τα μύχια της ψυχής του*** , όταν τα παιδιά μας περνάνε από πίστα σε πίστα, παίρνοντας ζωές, σκοτώνοντας εικονικούς κακούς κάθε μέρα;
Θα αναρωτηθεί ενδεχόμενα ο φιλότιμος αναγνώστης: *«τι και αν ζούμε εικονικά; Δεν είναι πραγματικά γεγονότα από τόπο σε τόπο ή από εποχή σε εποχή πολλά απ’ αυτά; Δεν ανταποκρίνονται αυτά στη ζωή; Και αν ναι, δεν έχουμε ανάγκη να απαλλαγούμε από τη φρίκη;»*
Θα αναφέρω ένα εικονικό παράδειγμα. Πριν λίγες μέρες έπεσε στα «μάτια μου» μια ιστοσελίδα στο διαδύκτιο με αρκετές σελίδες από αποτρόπαιο θέαμα. Όχι δεν πρόκειται για θέαμα με νεκρούς σε πόλεμο ή γυμνά παιδικά κορμιά με σκοπό την

ηδονοβλεψία. Πρόκειται για τόσο δα κορμάκια, των δέκα πόντων, σε μεγέθυνση. Παιδάκια που χώραγαν πάνω στη παλάμη μιας νοσοκόμας μαιευτηρίου…
Ήταν μια άλλη όψη του πολιτισμού μας. Του «πολιτισμού» του ελάχιστου κόστους και των μικρών ελπίδων. Και η πρώτη αίσθηση, μετά τη φρίκη, ήταν ότι είναι κάτι μακρινό. Κάτι σαν τον πόλεμο στο Ιράκ, που μαίνεται πολύ μακριά μας. Όμως στην πραγματικότητα είναι όλα εδώ, δίπλα μας, μέσα μας.

Τι σημαίνει το «ποτέ πια πόλεμος» σήμερα;

Τα ερώτημα που προκύπτει είναι αν πια το σύνθημα «ποτέ πια πόλεμος» έχει και άλλο νόημα σήμερα για μας, πέρα απ’ αυτό που εννοούσε η γενιά της κατοχής και του εμφύλιου. Και μιλάω για το πόλεμο που γίνεται ενάντιά μας, με σκοπό την αποχαύνωση και την συνειδησιακή μας αποσύνθεση. Και στον πόλεμο αυτό πως αντιστεκόμαστε;
Νομίζω πως ***ο πόλεμος μόνο με «πόλεμο» πολεμιέται***. Ποτέ από ***μια αποχαυνωμένη ή ράθυμη «ειρήνη»***. Μια τέτοια ειρήνη, είναι ψευδαίσθηση ειρήνης. ***Η αληθινή ειρήνη είναι πάντα καρπός δικαιοσύνης***.
Και η δικαιοσύνη είναι πάντα καρπός επίπονου, μακροχρόνιου και συστηματικού πολέμου σε άλλα επίπεδα. ***Στα επίπεδα κυρίως του «έσω ανθρώπου».*** Έτσι λοιπόν γράφω γι’ αυτόν τον πόλεμο αυτή τη φορά. ***Τον συνεχή πόλεμο που διεξάγεται στο βάθος της συνείδησής μας.*** Χωρίς να ξεχάσω βέβαια, ότι αυτός παίρνει και ορατές μορφές σε επίπεδο εθνικό, κοινωνικό, ταξικό, φιλοσοφικό…
Αν όμως ξεχάσουμε το νόημα αυτού του εσωτερικού πολέμου, ήδη έχουμε φαλκιδευτεί ανεπανόρθωτα για τους κοινωνικούς. Όποιοι μάχονται εσωτερικά, παλεύουν με άλλη προσωπική και κοινωνική συνείδηση στο επίπεδο του συλλογικού. Αυτοί έχουν συχνά αγωνιστικό φρόνημα, ενωτική αντίληψη, αίσθημα κοινωνικής αλληλεγγύης, ρηξιακή στρατηγική, ταξική συνείδηση, δημιουργική πρακτική, αυτοκριτική στάση. Στο βαθμό λοιπόν που δεν υποτάσσονται εσωτερικά από τα «πάθη» τους και την γοητεία της σύγχρονης πλύσης εγκεφάλου, κερδίζουν τον λεγόμενο «πνευματικό» πόλεμο ή κατ’ άλλους «αόρατο» πόλεμο.
Παλαιότερα σε κάθε πολιτισμό, οι πολιτικές, κοινωνικές, εθνικές-διεθνικές και πολιτισμικές εξελίξεις έτρεχαν με πολύ αργούς ρυθμούς. Οι άνθρωποι επομένως προλάβαιναν στο βραχύ βίο τους να ασχοληθούν με το αν και κατά πόσο θα έδιναν βαρύτητα στον πόλεμο αυτό. Και πολλοί την έδιναν.
Γι’ αυτό στην προνεωτερική εποχή οι λαοί όλων των ηπείρων δημιούργησαν και πιο προχωρημένες δυνατότητες. Ανεξάρτητα μέχρι και σε πιο βαθμό κέρδιζαν σ’ αυτές τις μάχες, το σημαντικό είναι ότι τις έδιναν. Έτσι κατ’ εξοχή στη λεκάνη της Μεσογείου, είχαν αναπτυχθεί και προχωρημένα κέντρα τέτοιας ησυχαστικής-πολεμικής ζωής, τα Ορθόδοξα χριστιανικά μοναστήρια.
Και ανεξάρτητα αν μερικές φορές έχαναν κάποιοι μέσα σ’ αυτά το στόχο, έδιναν τους τρόπους και στους ανθρώπους του κόσμου οι άγιοι. Τρόπους που μπορούν βεβαίως να δίνουν και σήμερα, όταν φυσικά εκφράζουν τη διαχρονική Ορθόδοξη

«ησυχαστική» και «κοινοτική» παράδοση.

Τα νέα κέντρα.

Στην εποχή της νεωτερικότητας, και σε μαζική κλίμακα μάλιστα, πήραν ένα μεγάλο μερίδιο τέτοιας ευθύνης οι πολιτικές, κοινωνικές, επιστημονικές, θρησκευτικές ή πολιτισμικές οργανώσεις. Και συνεχίζουν να το κάνουν με σχετική «επιτυχία», στο βαθμό που κάνουν βαθιά αυτοκριτική σε αρνητικά φαινόμενα, όπως η υποτίμηση της εσωτερικής ελευθερίας των υποκειμένων της ιστορίας. Αλλά ανεξάρτητα απ' αυτό, μετά από εκατό χρόνια ιστορίας, χάνουν ραγδαία αυτό το ρόλο από τα νέα κέντρα της μετανεωτερικής εποχής.
Ποια είναι λοιπόν αυτά τα νέα κέντρα, που κάνουν το μεγάλο κουμάντο στο επίπεδο της συνείδησης; Νομίζω ότι είναι κατά κανόνα αυτά της θεαματικής, τηλεοπτικής και ηλεκτρονικής μορφής. Της ελεγχόμενης δηλαδή μαζικής εκτόνωσης, παραγωγής και κατανάλωσης κουλτούρας, κυρίως μέσω θεαμάτων μαζικής «άυλης» αγοράς.
Και τα κέντρα αυτά δεν παύουν να στοχεύουν στον κύριο στόχο:***Πόλεμο στο χώρο των συνειδήσεων. Εκεί γίνονται οι πραγματικές μετρήσεις στα τηλεμερίδια ελέγχου.*** Έτσι από τη μια μεριά σήμερα η συνείδηση βομβαρδίζεται, εικονικά κυρίως, από την αποχαυνωτική, υπερκαταναλωτική, εξατομικευμένη, αυτιστική, φιλάργυρη και ναρκισσιστική αντίληψη της βιολογικής ζωής, ***με στόχο μια ψευδαίσθηση ειρήνης.***
Από την άλλη, πολλές από τις παραδοσιακές, πραγματικές κατά τεκμήριο, συλλογικότητες (πολιτικού, εθνικού, επιστημονικού ή θρησκευτικού επιπέδου), προσπαθούν να «κρατήσουν κόσμο».
Συχνά πολεμούν όμως μόνο με μαζικά χαρακτηριστικά, χωρίς να «παίζουν» επί της ουσίας στο χώρο της προσωπικής συνείδησης. Δημιουργούν έτσι την αίσθηση ενός «δίκαιου πολέμου» στις επιρροές τους και ***μια επίπλαστη ειρήνη στις ψευδαισθήσεις των οραμάτων*** με τα οποία τις τρέφουν. Όμως το αποτέλεσμα είναι να χάνουν με χειμαρρώδη ρυθμό από τα σύγχρονα κέντρα.

Μια πρόταση

Γιατί όμως χάνουν; Νομίζω γιατί έχουν εγκαταλείψει επί της ουσίας τα υποκείμενα και κοιτούν μόνο τα «μαγαζιά» τους. Υπάρχουν βέβαια κάποιοι εκκλησιαστικοί που φτιάχνουν περίτεχνα μοναστήρια ή ναούς χωρίς να αγγίζουν τον μοναχικό άνθρωπο ή κόμματα που ψάχνουν τα ποσοστά, χωρίς να ενδιαφέρονται καν ούτε για τους ψηφοφόρους (τους). Αλλά και μείς οι πολίτες συχνά στεκόμαστε αδιάφορα μπροστά στα κοινά ζητήματα ή ως πιστοί οι περισσότεροι είμαστε και επιφανειακοί και υποκριτές.
Είναι αναγκαία επομένως μια νέα στάση (μας), που να βλέπει και να πράττει το συλλογικό ως συνέχεια του εσωτερικού πολέμου. Γιατί χωρίς αυτόν η «φυσιολογική» τότε στάση μας είναι ο αυτισμός, η ραθυμία, η

ιδιώτευση.

Να συνδυάσουμε λοιπόν τους «δίκαιους πολέμους» ενάντια στις πολιτικές κατά της ζωής, με το πόλεμο στο χώρο των συνειδήσεων για την ανόρθωση στο «είναι, το ευ είναι και το αεί ευ είναι» των ανθρώπινων υποκειμένων. Σε προσωπικό, οπότε και σε συλλογικό επίπεδο.

Ζούμε πια σε μια νέα εποχή, όπου η εύκολη πρόταση φαίνεται να είναι ο συγκριτισμός. Φαίνεται πως πράγματι ήλθε η ώρα για μια νέα ιστορική σύνθεση στη μορφή και τις μεθόδους. Και να βγει στο προσκήνιο δυνατά. Αλλά η αληθής πρόταση δεν είναι ο συγκριτισμός, γιατί αυτή πάσχει.

Και πάσχει όχι γιατί όλες οι παραδόσεις δεν μπορούν να δώσουν κάτι από την εφαρμογή στη ζωή. Αλλά πάσχει γιατί δεν είναι όλες οι παραδόσεις το ίδιο. Και κυρίως δεν απαντούν όλες καίρια στο υπό ανάπτυξη ζήτημα. Με ποια δηλαδή θα κερδίσουμε στον πόλεμο των συνειδήσεων, στο χώρο της εσωτερικής ελευθερίας, της ανιδιοτελούς αλληλεγγύης και αποδοχής του άλλου;

Επομένως είναι φανερό πως θα βγουν βεβαίως όλες οι παραδόσεις στο προσκήνιο, όπου λειτουργούν πραγματικά - και όχι εικονικά. Και βγαίνουν σχεδόν σε κάθε Χώρα και χώρο. Για να προσλάβουν τα σύγχρονα προβλήματα του μοναχικού πλήθους. Και στο νέο αυτό χώρο «ευγενούς» άμιλλας έχουν αρχίσει ήδη να δίνουν εξετάσεις όλα τα κέντρα: παραδοσιακά, νεωτερικά και νεοεποχίτικα.

Στον «πόλεμο» αυτό της θεώρησης της ζωής και των οραμάτων της, «πέφτουν κορμιά» και μάλιστα νεανικά. Όσες και όσοι δεν βιώνουμε την ειρήνη των ψευδαισθήσεων ας δώσουμε το παρόν, με εφηβική ζωντάνια, ο καθένας απ’ τα μετερίζια του.

Προσωπικά συνεχίζω να πιστεύω στην βίωση της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης ως «ησυχαστικής», «κοινοτιστικής», «αντι-κομφορμιστικής» και οικουμενικής.

Όμως η απάντηση εκτιμώ, δεν θα δοθεί απλά και μόνο στο επίπεδο των επιχειρημάτων ή των γνώσεων. ***Θα δοθεί κυρίως στο χωρόχρονο της προσωπικής και συλλογικής ζωής του καθένα μας. Στο βίο και την πολιτεία μας δηλαδή, όπως πάντα...***

Οβρυά, 17 Νοέμβρη 2005